මේ අවසන් මොහොත විය හැක. කුමක් කරම්ද?

සබඳකම් පැවැත්වීම, අපි කා අතරත් සිද්ධ වෙන, කාටත් කරන්න සිද්ධ වෙන කාරණාවක්. ඒ සබඳකම පවත්වන ආකාරයට අනුව, ඉදිරියට පවත්වාගෙන යනවාද? අතරමඟ නතර වෙනවාද? කියන එක තීරණය වෙනව. බුද්ධ දර්ශනයෙ කතාබහ කෙරෙන හැටියට, අපිට මුණ ගැහෙන හැම කෙනෙක්වම මුණ ගැහෙන්නෙ ජීවිතේ අවසාන වතාවට වෙන්න පුළුවන්. එහෙම අවස්ථාවක් වුනොත් අපි ඒ අවස්ථාවට කොහොමද මුහුණ දෙන්න ඕන? අද ඒක ගැනයි කතාව.

සාමාන්ය ජීවිතයක් ගෙවන ඔබ අප සෑම සියළු දෙනාම, විවිධාකාර වෙච්ච අදහස්වල, විවිධාකාර වෙච්ච අරමුණුවල, විවිධාකාර වෙච්ච ඉලක්කවල නතර වෙලා ඉන්නව. ඒ දේවල් හඹාගෙන යනව. මේ අතර එක්කෙනෙක් කරන විශ්වාසයන්, එක්කෙනෙක්ට තියන විශ්වාසයන් තවත් කෙනෙක්ට නැති වෙන්න පුළුවන්. සමීප සම්බන්ධතා පවත්වන්න අපි ගොඩක් වෙලාවට තෝරගන්නෙ හැබැයි, මම දරන විශ්වාසයට, මම දරන මතයට කැමති අයවයි.

නමුත් මම දරන මතයටම අනික් හැමෝම එකඟ වෙන්නම ඕන නැහැ. මගේ විශ්වාසයටම අනෙක් අය හැමෝම එකඟ වෙන්න ඕනම නැහැ. අපි එකිනෙකාට වෙනස් වෙච්ච, එකිනෙකාට තේරුම් ගන්න පුළුවන් විදිහේ, එකිනෙකාගේ බුද්ධි මට්ටමට අනුව තේරුම් ගැනීමේ ප් රමාණයට අනුව ජීවිතේ දිහා බලන්න අවසරයක් තියනව. ලෝකය තේරුම් ගන්න අවසරයක් තියනව. ඒකෙ කිසීම කිසි ප්රශ්ණයක් නැහැ. ගැටළුවක් නැහැ.

නමුත් මේ හැම විශ්වාසයක් තියන අතරම, ඒ එකිනෙක වූ විශ්වාසයන් තියන අයත් එක්ක අපිට ඇසුරු කරන්න සිද්ධ වෙනව. ආශ්රය කරන්න සිද්ධ වෙනව. මෙන්න මේ වෙලාවෙදි තමයි අපේ තියන විශ්වාසයන් සහ ඒ අයගේ තියන විශ්වාසයන් පෙරට ගත්තොත් ගැටළුව මතු වෙන්නෙ. ප් රශ්නය හැදෙන්නෙ.

අපි එකිනෙකාත් එක්ක සම්මුඛ වෙනකොට, සම්බන්ධතාවය පවත්වනකොට, එකිනෙකාට වටිනාකමක් දෙන්නෙ නැතිනම්, එකිනෙකාට වැදගත්කමක් දෙන්නෙ නැතිනම්, අපිට එකිනෙකාව හඳුනාගැනීමේ හැකියාවක් නැති වෙලා යනව. එකිනෙකාව හඳුනාගන්න බැරි වුනාම අපිට එකිනෙකාව තේරෙන්නෙ නැතුව යනව. එකිනෙකාව තේරුම් ගත්තෙ නැතිවුනහම එකිනෙකාගේ කොච්චර ගුණයක් තිබ්බත්, කොච්චර යහපතක් තිබ්බත්, අපිට ඒ දේවල් මඟ ඇරෙනව.

මේ විදිහේ වකවානුවක යටතේ නම් අපි එකිනෙකාව ඇසුරු කරන්නෙ, කතාබහේදී හෝ කරන කියන කටයුත්තේදී හෝ අඩුම වශයෙන් තමන් හිතන

සිතුවිල්ලේදී පවා බාහිර කෙනාට අනිත් කෙනාට අගයක් නොදෙන්න, වටිනාකමක් නොදෙන්න, අවස්ථාවක් නොදෙන්න, සමාවක් නොදෙන්න, ඒ කෙනාගේ යහපතක් බලාපොරොත්තු නොවෙන්න නම් අපෙන් සිද්ධ වෙන කටයුතු ඉදිරියට සිද්ධ වේගෙන යන්නෙ, ඒ කෙනාව අපිට මඟ ඇරිල යන්න පුළුවන්.

එකිනෙකාව මඟ හැරෙන තවත් අවස්ථාවක් තමයි, ලෝකයට දෙන්න බැරි දෙයක් ලෝකයාගෙන් බලාපොරොත්තු වෙන එක. ලෝකයට දෙන්න පුළුවන් සීමාවක් තියෙන්න පුළුවන්. ප්රමාණයක් තියෙන්න පුළුවන්. ඒ ප් රමාණයට එහා ගිය දෙයක් නම් අපි බලාපොරොත්තු වෙන්නේ, ඒ ප් රමාණයට එහා ගිය වචනයක් නම් බලාපොරොත්තු වෙන්නේ, ඒ ප්රමාණයට එහා ගිය ක්රියාකාරීත්වයක් නම් අපි බලාපොරොත්තු වෙන්නේ, ඒක ඇත්තටම ලෝකයාට අපිට දෙන්න බැහැ. නමුත් අපේ හිතේ ඒ වගේ දෙයක් ඇති කරගෙනම අපි ලෝකයා ආශ්රය කරනවා නම්, ලෝකයාව ඇසුරු කරනවා නම්, ඒ දේ අපිට නොලැබුනහම අපි ඒ අයව ඇසුරු කරන එක නතර කරල දානව.

හෝ ඕකෙ තවත් පැත්තක් තියනවා. ලෝකයට යමක් අපිට දෙන්න පුළුවන්කම තිබුනා වුනත්, අපි ඒ දේ ලෝකයට කියන්නෙ නැතිනම්, ඒ දේ වචනයක් බවට හෝ ඒ දේ අඟවන්නෙ හෝ නැතිනම්, අඩුම වශයෙන් එහෙම වුනොත් ලෝකයා දන්නෙ නැහැ. ඒ දේ අපේ හිතේ පැලපදියම් වෙලා තියන දෙයක් වෙන්න පුළුවන්. අපේ හිතේ ඒකට කැමැත්තක්, මනාපයක් ඇති වෙලා තියන්නත් පුළුවන්. නමුත් බාහිර කෙනා මේක ගැන දන්නෙ නැතිනම්, අපිට හිතෙන සිතුවිල්ල තමයි ඒ වගේ අයව ආශ්රය කරන එක හොඳ නැහැයි කියල. නමුත් ඒකෙ ඇත්තටම තියන ගැටළුව වෙන්නේ අපි ඒ දේ හරියට විවෘතව කියල නැති එකයි.

එතකොට වෙන කෙනෙක්ව ඇසුරු කරනකොට, සමීප සම්බන්ධතාවයක් පවත්වනකොට, තියෙන්න ඕන හොඳම ගුණාංගයක් තමයි විවෘතකම. විවෘතභාවය.

ජීවිතේ අභිමතාර්ථ පැත්තෙන් ගත්තහම, ඉලක්ක පැත්තෙන් ගත්තහම, අරමුණු පැත්තෙන් ගත්තහම, ඔබ අප සියළු දෙනාම බලාපොරොත්තු වෙන අරමුණට හෝ ඉලක්කයට අපිට තනියම යන්න බෑ. ඒකට අනිවාර්යයෙන්ම පිරිසකගේ අවශ්යතාවය තියනවාමයි. අනිවාර්යයෙන්ම බාහිර කෙනෙක්ගේ උදව්ව සහ උපකාරය අත්යවශ්ය වෙනවාමයි. ධර්ම මාර්ගයෙ වුනත් කියල දෙන්නෙ, මේ ගමන සම්පූර්ණ කරන තාක්කල්ම කළ්යාණ මිත්රයාගේ ආශ්රය තියෙන්න ඕන කියලයි.

හැබැයි මේකෙන් කියවෙන්නෙ නැහැ අප වටා ලක්ෂ ගාණක් හෝ ඒ වගේ මහ විශාල ප්රමාණයක පිරිසක් ඉන්න ඕන කියන එකත්. ඉන්නත් පුළුවන් නැති වෙන්නත් පුළුවන්. විශේෂම කාරණය තමයි ඔබව තේරුම්

නොගන්නා ලක්ෂ ගාණක් ඔබ වටා ඉන්නවට වඩා, ඔබව අනුමත නොකරනා ලක්ෂ ගාණක් ඔබ වටා ඉන්නවට වඩා, ඔබගේ කටයුතුවලට ස්තුති නොකරනා ලක්ෂ ගාණක් ඔබ වටා ඉන්නවට වඩා, ඔබව විශ්වාස නොකරනා ලක්ෂ ගාණක් ඔබ වටා ඉන්නවට වඩා, ඔබව පිළිගන්න, ඔබව විශ්වාස කරන, ඔබව තේරුම් ගන්න සහ ඔබට ස්තුති කරන කිහිප දෙනෙක් ඉන්න එක වටිනව.

හේතුව අර ඉන්න පිරිස ලක්ෂ ගාණක් වගේ වුනාට, ඒ හැමෝම හිසේ කැක්කුමක් ගෙනැල්ල දුන්නට, අනුමත කරන පිරිස, විශ්වාස කරන පිරිස එක්ක මේ ජීවිතේ තමන් බලාපොරොත්තු වෙන ඉලක්කයට යා ගන්න පුළුවන්කමක් හම්බ වේවි.

කොහොම නමුත් මෙකී නොකී කාරණාත් එක්ක මේ ජීවිතේ ගලාගෙන යනකොට, ධර්මයේ එක තැනක සඳහන් වෙනවා, 'ජීවිතේ හරියට ගඟක් වගේ' කියල. ගඟක ස්වභාවය ගලාගෙන යනව. පොදුවේ ගත්තහම ගඟ කියන දේ අපිට හරි ඒකාකාරකමක් වගේ පෙනුනට බාහිරින්, එක තැනකට වෙලා හොඳට නිරීක්ෂණය කලොත් ඒ එක තැනකදි, එක මොහොතකදි අපි දකින ගඟ, ඊළඟ මොහොතේදී ඒ තැනෙන්ම බැලුවත් ස්වභාවය වෙනස් වෙලයි තියෙන්නෙ. හැඩය වෙනස් වෙන්න පුළුවන්. වර්ණය වෙනස් වෙන්න පුළුවන්. වතුර ප්රමාණය වෙනස් වෙන්න පුළුවන්. වතුරේ සැඬපහර වෙනස් වෙන්න පුළුවන්. වතුරේ තියන පිරිසිදුකම වෙනස් වෙලා තියෙන්න පුළුවන්, ආදී වශයෙන් විවිධාකාර හේතු එකතු වෙලා තියෙන්න පුළුවන් හෝ හේතුවලට නැත්නම් විවිධාකාර අංශවලට පරිවර්තනය වෙලා තියෙන්න පුළුවන්.

අපේ ජීවිතයත් මේ වගේම තමයි. ඊයෙ මුණගැහිච්ච කෙනා අදත් මුණ ගැහෙන්න වෙන එක සාමාන්ය දෙයක් වගේ වුනාට, ඒ කෙනාම තමයි මේ ඉන්නෙ කියල හිතුනට, ඇත්තටම කියනව නම් ඒ කෙනාම නෙවෙයි මෙතන ඉන්නෙ. ඊට වඩා වෙනස් වෙච්ච, අත්දැකීමෙන් වෙනස් වෙච්ච, වයසෙන් වෙනස් වෙච්ච, සමහරක් විට ශරීර සෞඛ්යයෙන් වෙනස් වෙච්ච, මානසික සෞඛ්යයෙන් වෙනස් වෙච්ච, වෙනම කෙනෙක්ව තමයි අපිට ඊළඟට හම්බ වෙන්නෙ.

අතලොස්සක් තියන අත්දැකීමෙ හැටියට බැලුවොත් එහෙම, සමහර කෙනෙක්ව මුණ ගැහුනහම අපි ඒ කෙනාට අපේ තියන විශ්වාසය මත පදනම් වෙලා, ඒ කෙනාට දෙන අගයකිරීම මත පදනම් වෙලා, ඒ කෙනාට අපි වෙන විවෘතභාවය මත පදනම් වෙලා, අපි කතාබහ කරන්න පුළුවන් හෝ ඒ කෙනත් එක්ක සමීප සම්බන්ධතාවය පවත්වන්න පුළුවන්. ප්රශ්නෙ තියෙන්නේ ඒ කෙනාව අපිට හම්බ වුනේ අවසාන වතාවකට නම්, ඒ අවසාන වතාවට මුණ ගැහිච්ච එක අපිට ආපහු මතක් වෙද්දී හෝ ඒ දේ අපිට ස්මරණය වෙද්දී අපේ හිතේ ඉතුරු වෙන්නේ හොඳ සිතුවිල්ලක්ද? නරක සිතුවිල්ලක්ද? කියන එකයි ගැටළුව.

මේ ලෝකෙදි මුණ ගැහෙන හැමෝම පින්වතුනි, අපට හම්බ වෙන්නෙ ඇත්තටම කියනව නම් අවසාන වතාවට. ඒක හැබෑවටම ජීවිතේම කෙලවර වෙන අවසාන වතාව වෙන්නත් පුළුවන්. ඒ මුණ ගැහෙන හැම අවස්ථාවකදීම අපි ඒ අයව ඇසුරු කරන්නෙ පරණ විදියට හදාගත්ත මොනවා හරි මතක, මොනවා හරි හිතේ හදා ගත්ත අදහස්, මොනවා හරි හිතට එකතු කරගත්ත කරුණු කාරණා ගොන්නක් එක්ක නම්, (ඕකට සංඛාර කියලත් කියනව) අපි එයාට මුහුණ දෙන්නෙ හෝ ඒ කෙනාට, ඒ පරිසරයට, ඒ අයට, ඒ පිරිසට මුහුණ දෙන්නේ නිදහස් පුද්ගලයො හැටියට නෙවෙයි. නිවී සැනසුනු අය හැටියට නෙවෙයි. ධර්මය පුරුදු කරන අය හැටියට නෙවෙයි.

ධර්මය පුරුදු කරන අය අතීතය අතහැර එන්න ඉගෙන ගන්නව. තමන් දරන අදහසම අනිත් කෙනා දරන්නෙ නැහැ කියල අදහසක් තියනව නම්, ඒව අයින් කරනව. එහෙම වෙන්න ඕන නැති හින්ද. බාහිර කෙනාව අගය කරන්නෙ නැති විදිහේ අදහසක් නම් තමන්ට තියෙන්නෙ, ඒක බැහැර කරනව. ඒ කෙනාගේ තියන ගුණයක් තියනව නම් මොනව හරි කමක් නෑ, ඒ ගුණය තුලින් කතාබහ කරන්න බලනව. ඒ ගුණය ඉස්මතු කරගන්න බලනව.

මීට කලියෙන් බාහිර කෙනාව තේරුම් නොගැනීමෙන් කතාබහ කලා නම්, ඇසුරු කලා නම්, දැන් උත්සාහ කරනව තේරුම් අරගෙන කතාබහ කරන්න. තේරුම් අරගෙන, එයාට වටිනාකමක් දීල, එයාව විශ්වාස කරන විදියට, එයාට ස්තුති කරන විදියට, එයාට ගෞරව කරන විදියට, සැරිසරන්න, ජීවත් වෙන්න ඉගෙන ගන්නව.

දහමේ කියල දෙන හැටියට ඕනෑම කෙනෙක් අපිට මුණ ගැහෙන්නේ ජීවිතේ අවසාන වතාවට නම්, අපි ඒ මොහොතට කොහොමද මුහුණ දෙන්න ඕන?

වෙන කොහොමවත්ම නෙවෙයි, අපේ හොඳම කෙනා හැටියටයි. අපේ හොඳම වචනයයි කතා කරන්න ඕන. අපේ හොඳම ක්රියාකාරීත්වයයි, හොඳම වැඩකටයුතු සමුදායයි, හොඳම සැරිසැරීමයි සිදු කරන්න ඕන. අපේ ජීවිතය තුලින් ඇති කරගන්න පුළුවන් හොඳම කෙනා හැටියටයි ඒ ඒ මොහොතවල්වලට මුහුණ දෙන්න ඕන.

එහෙම වුනොත් විතරක් අපි සැනසීමට පත් වේවි. අන් අයත් සැනසීමට පත් වේවි.

ජිනං වන්දාම ගෝතමං

පූජනීය පදියතලාවේ මේධාවි හිමි